

KÖZÉRDÉK

AZ ALSÓFEHÉRVARMEGYEI NEMZETI MUNKAPART HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik hetenként kétszer: esütörtökön és vasárnap.

Előfizetés: egész évre - 12 korona.
fél évre - 6 " "
negyed évre - 3 " "

Egyes szám ára 12 fillér.

Felolós szerkesztő

Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadóhivatal: FÖLDES EDE könyvkereskedése Nagyenyed.

Hirdetés ára: centiméterenként 6 fillér. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.

Nyiltér sora 40 fillér.

Parlamentari anarchia.

Irta: Ürmösy Lajos.

A terror bármily alakban is nyilvánuljon, mindég elítélendő. A többség joga olyan régi a tarsadalomban, mint a nép joga, az alkotmányos rend. Azelőtt is terror uralkodott: az abszolutizmus terrora, a zsarnokok, a maguk akaratát milliókra rakenyszerítő egyeduralkodók terrora. Bakó, börtönőr, hadsereg alatt: a szolgálatukban, vérnyomok jelzik a história folyamán minden lepusztulást. Az emlékek — jogosan — gyűlölet, megvetés tárgya az utókor előtt.

Azonban: az a terror, ami felülről nyomta el a nemzeti akaratot, mivel rosszabb annál, amelyik alulról jön? ... A terror, mely kevesek akaratát akarja sokakra rakenyszeríteni, önmagában és önmagaert elítélendő, meg akkor is, hogyha külföldben szimpantikus és igazságos ügyet akar daira juttatni.

A tarsadalom, amikor kiejtette a maga alkotmányos állam szervezetet, megalkotta azt az apparatust, amelyen keresztül szűrődve, a nemzeti akarat megjelenik

és kikristályosodik. A nemzetnek érdeke az, hogy a nemzeti akarat ezeken a retortákon keresztül szűrődve akármikor megnyilatkozhassék, érdeke az, hogy az így megnyilatkozott akarat érvényesüljön és hogy csak az bírjon a nemzeti akarat jellegével és tekintélyével, ami így megkapta a hitelesítés bélyegét. Hogyha van más nézet is, amelyik érvényesülésért harezol, annak nincsen más útja, mint a törvényes mederben megszabott út. E nélkül minden akarat ellenszenv, amelyik megbenntja a nemzeti akaratot, legyen az akár az alkotmányos formákat föborító abszolutizmus, akár kisebbségi terror.

Jöjjenek tehát ra mindenkor a parlamentari obstruktorok, hogy a nemzeti érdekek ellen dolgozzanak, amikor gatat vetnek a többségi akarat érvényesülhetése ellenebe. Az obstrukció nem egyéb, mint merénylet a parlamentarizmus, az alkotmány és a szabadság ellen. A parlamentari anarchiak az abszolutizmusnak egyengetik az útját. Az nem mentseg, hogy az obstrukciót a házszabályok megengedik, mert ha ez a hanyos házszabályokkal lehetséges is, azt a parla-

mentarizmus tönretételére igénybe venni nem volna szabad. Ezzel csak az alkotmányon lehet mely sebeket títani, de ezélt érni soha.

Bevallottan minden obstrukciónak az volt a célja, hogy ugynevezett nemzeti engedményekhez jussunk. És nem az volt-e minden eddigi obstrukciós kirohasnak az eredménye, hogy az aspirációk megvalósításától eltávolodtunk. Ezt eléggé bizonyítja a koalíziós era. Az ígeretek bennei váltattak, a gazdasági kiegyezés leromlott, a kvóta felemeltetett; a nemzet azonban csak egy orias csalódással gazdagodott. Az obstrukció-szülte koalíció kartekony uraima saját bűneiben mutat ki. És ha eredménye lett volna a legújabb obstrukciónak, hogy megint hatalomra jussanak: az azután bekövetkező eredmény megint egy lesz a meddő kísérletezések. Újabb nemzeti csalódás következett volna.

Ideje tehát véglegesen szakítani az obstrukciós taktika al, mert az hasznosai soha nem jart, — csapást ellenben mért eleget az orszagra. A legnagyobb magyar Kossuth Lajos masként gondolkozott a többség jogáról és a sajtószabadság

Műveltség és szabadság.

A Szabad-Liozeum megnyitó előadása.

Tartotta Lázár István kollégiumi rektor-professor.

Ismeretes ez a német közmondás: „Bildung macht frei, a műveltség szabadabbá tesz.” A közmondások rendesen a természet vagy az emberi élet megfigyeléséből merített tapasztalatot, gazdasági évet, neha erkölcsi eszmet fejznek ki tömören, röviden. Neha annyira tömören és röviden, hogy az a tömörség es rövidség a világosság rovására esik. Gyakori eset, hogy a közmondás, melyet a közmondások elfogadott divatja szerint általános értelemben használunk, csak részlet-ig a szagot tartalmaz; vagyis nem minden esetben, hanem csak korlátozással alkalmazható. Ennek fogva az értelmet magyarázni kell. Így áll a dolog az említett közmondással is, a mely külföldben a benne foglalt két nagy eszmenel, az emberiség vezető eszmeinek fogva is megerdemli, hogy vele foglalkozzunk.

Az a kérdés, hogy a műveltség csakugyan szabadabbá teszi-e az embert?

I. Közönségesen azt az állapotot értjük szabadság alatt, mikor valaki rendelkezhetik magával, ura önmagának, s azt teszi, a mi tetszik, jól esik.

Ilyen értelemben talán szabad a madár, a mely minden korlátozás nélkül járja a levegőt; a eselekes szabadsága felett senki es semmi más, egyedül a természet törvénye; az ösztön uralkodik.

Ilyen értelemben talán szabad az oroszlan, mely korlátlan es diadalmas ura sivatagban. Szabadon jár-kei beláthatatlan messzeségben a szakmánya után; s nincs semmi, a mi ebben vezesse es korlátozza, csak az ösztön.

Ilyen értelemben talán szabad még az öserdők fia, a ki egyedül él, legfeljebb családjával a rengetegben. Letelepszik oda, a hol életét es táplálékát biztosíthatja. A mit lát, mindent a magaénak tarthat es elfoghat belőle annyit, a mennyit ereje enged. Nem korlátozza ebben semmifele külső hatalom.

Ilyen értelemben szabad még a vándorcigány, a kit korlátozni, rendhez, állandó lakáshoz szoktatni nem sikerül; a ki sokszor minden különösebb ok nélkül, egyedül vándor-öszönére hallgatva utra kel; az sem tudja, hova? merre? s megtelepszik kedve szerint, talán egy virágos bokor tövében. Semmije sincs; azt sem tudja, mit eszik holnap; de nem is gondol a holnapra, hanem virágot szakít a bokorról, süvegehez vagy a hajába tűzi azt s tánczolja enekli a

szabadság feletti örömet, a szabadság himnuszát. Ha megehezik, odamegy az első gyümölcsfához es szakít róla, miatt eszebe sem jut, hogy a máséhoz nyúlni nem szabad. Sot esodaikozva méltatlankodik, ha a természet adományainak elvezetésében őt valaki akadályozza.

A madár, az oroszlan, a vad ember, s a vándor-cigány bizonyára szabadok, ha szabadnak nevezzük azt, a ki az ösztönében megnyilatkozó természeti erón kívül más parancsot nem ismer s nem követ.

De a tarsadalmi életet élő ember, minél műveltebb, annál kevesebbe mondhatja magának ezt a szabadságot.

A tarsadalmi ember kis gyermek korától abban nevelkedik, hogy saját tetszeseről — mondjuk közkeletű nyelven: akaratáról — lemondani s mások akaratához alkalmazkodni tanuljon. A kis gyermek a porban, sárban szeretne játszani; s a dajka mosdatni viszi, a mitől pedig sivatkozva irtózik. Czipót, szoros ruhát adnak ra, mikor pedig melege van a legfeljebb egy ingben es mezitlab szeretne futkosni. Majd nemsokára esengetyűszó hallat-zik, s iskolába kell menni, padban ülni a betű-olvasás es betű-vetés nehéz mesterségét tanulni. Ha ehés, nem ehetik, mert az ebéd ideje meg nem érkezett el. Aztán előbb meg kell mosni a kezét; meg

ság határaitól, mint sokan a jelenben. Az ellenzék akadékoskodására azt mondá Kossuth 1848. július 21-diki ülésén: „Némuljon el a törpe minoritás, mely erőszakolni akarja a Ház tanácskozásait.“ A magyar parlamentarizmus megalkotója tehát, a parlamenti féktelenkedésnek nem volt híve.

De nem volt híve a sajtó tulhajtásainak sem! . . . 1849. június havában, a Pálffy Albert által szerkesztett „Márciusius Tizenötödik“-ét azért tiltatta be Kossuth Lajos kormánya, mivel folyton izgatott. Nem lenne kívánatos a példa követése, de az obstrukciók fékezése már igenis óhajtható. De ez sem oly mérvben, mint a 48-iki Hárszabály rendelé, melyben érvényesült a klotúr az-zal az intézkedéssel: hogy a többség kívánatára a tárgy vitatása befejeztetett.

Elég addig elmenni, hogy a technikai obstrukció lehetetlenné tévésék, a nélkül, hogy a tárgy feletti vita korlátozatlánk. Ily uton csak nagy ritkán ütne fel a fejét az obstrukció, a nehéz küzdelem miatt; míg a technikai obstrukcióval az folyton napirenden lehet és van is Magyarországon. Akár van obstrukció, akár nincs, a parlamenti anarchiával végre — amennyire lehetséges — le kell számolni. És ez immár be is következik.

Az ellenzéki terror nem folyhat a végtelenségig. Mindennek van határa! . . . A szólás-szabad ág korlátozása nem kívánatos. Ennek híve soha nem lennek. De annak sem vagyok híve, hogy leg-

alább a technikázó obstrukció ellen se lehetne gátat vetni. A ki obstruálni akar, az győzze szóval, de ne folyamodhassék a kényelmes technikázáshoz, névszerinti szavazásokhoz. Ez az obstrukció elfajulása, ami ellen védekezni kell.

A jelen kormány és pártja várt eleget. Ezentul hosszadalmas várásnak a nyitja — a magabaszállásra adó idő volt. Reménykedett a kormány s pártja az obstrukció kimulását a közvélemény nyomásával. Nem akarta az éles harcok felidézését.

A pohár azonban csordultig telt! . . . Végre cselekedni kell a parlamenti rend helyreállítása érdekében. És bizonynyal, valamint az obstrukciót elítélte a közvélemény józanabb része, azonképpen fogja helyeselni a rend érdekében teendő szigorubb eljárását is a többség részéről.

Rend a lelke mindennek, mondja az angol példabeszéd! . . . Kivételt nem képezhet csak a magyar parlament. A magyar parlamentarizmus megmentése nemzeti érdek. Ennek eleget kell tennie a kormánynak s többségének.

Kossuth Lajos azt kiáltá a konzervatívok felé 1842-ben egyik hírlapcikkében: „Általatos s veletek ha lehet, nélkületek sőt ellenetek ha kell!“ . . . A haladást gátló konzervatívoknak így felelt Kossuth Lajos Mik is azt kiáltjuk az obstrukciók felé: nélkületek, sőt ellenzések daczára is rendet teremünk a magyar parlamentben.

Az ország józanabb része a nemzeti munkapárt háta megett áll a parlamenti

rend helyreállítása akciójában. A történelem is méltatni fogja ezen aktust. Most pedig legyen általánosság a jelszó: Le a magyar parlamentarizmust lejáratókkal.

Le a magyar parlamentarizmust lejáratókkal, mert mint Berzeviczy elnök ír lemondó levelében, ország-világ előtt neveltség tárgya lett a magyar parlament a munkaképtelenség miatt. Az érdemudus elnök az obstrukcióért mondott le Jogában állt. De ez élő bizonylata annak is, hogy télenül tovább nem nézhető a parlamenti anarchia.

Nem erőszakról van ezuttal még szó, hanem a Hárszabály szigorú betartásáról. Ezt nem akará Berzeviczy megtenni, miután kezdetben a várakozó álláspontra helyezkedett s ez most már zsenirozta az erélyesebb hárszabály kezdésére. De a mit a távozó elnök meg nem tehete álszeméremből, tulsagos elnézési hajlamánál fogva, — azt meg kell tennie az új elnöknek, véget vetnie a végtelenségig húzódní akaró parlamenti anarchiának.

A nemzeti munkapárt támogatni fogja az elnökséget ezen buzgalmában. Az ország helyeslése fogja kísérni a többségi pártot ezen munkájában. Az ellenzéki terror meg fog törni a többségi akció előtt. Ujból kialakulhat a volt koalíció a rombolási törekvésben, ez is sikertelen hadjárat lesz, a többség szilárd akaratával szemben. A rendbontók harci kiabálása — pusztában elhangzó szó lesz. Az ország polgárainak a zöme önekik többet fel nem ül.

kell kefélni a ruháját, hogy asztalhoz ülhesen; s türelmesen meg kell várni, míg az idősebbek vesznek. S az éhséget mutatni sem igen szabad, mert az nem illendő. Ha valami megtetszik neki, nem szabad elvenni, mert körmére koppintanak. Hát mire felnő! A nagy társadalom temérdek törvényeiben és megállapított rendjében csupa korlátozás. Adót kell fizetni, mikor mulatni szeretne; katonáskodni kell, mikor utazni szeretne; hivatalba kell járni, mikor sétálni szeretne s mosolyogni kell, mikor dühöngeni szeretne. Mikor pedig hazamegy, otthon azzal fogadják, hogy — bár meleg nyár van — kemény nyaku, kemény melű inget s fekete ruhát vegyen magára, mert látogatást kell tenni és kellemetes dolgokat mondani olyan embereknek, a kiket most lát az életben legelőször.

Szó a mi szó, trefából is kitűnik az a komoly való, hogy a művelt ember élete csupa korlát közt mozog; ezek szabályozák gondolkozását, érzését és cselekvését. Hát akkor hol a szabadság?

II. De talán azt jelenti az említett közmondás, hogy a műveltség szabadokká teszi a népeket, függetlenekké a nemzeteket?

Bizonnyára az ember önértetét, méltóságát, értékét emeli a műveltség; és minél jobban terjed a műveltség, annál méltatlannabbnak tartja valamely nemzet magához, hogy ne legyen ura helyzetének, ne rendelkezék a saját sorsa felett.

Bizonnyára minél műveltebb valamely nemzet, annál jobban tudja megválogatni,

annál czélszerűbben és sikeresebben tudja alkalmazni az eszközöket, melyek neki a függetlenséget megszerzik és biztosítják.

Hiszem, hogy el fog jönni az idő, mikor művelt nemzet nem jut abba a helyzetbe, hogy saját akaratán kívül kevesebb művelt nemzet hatalmi szférájába kerüljön.

De a mult és jelen története azt mutatja, hogy a nemzetek hatalma eddig nem annyira a műveltségtől, mint a nagyobb tömegtől és a vagyoni erőttől függött. A népek eleiben eddig a fizikai törvény érvényesült: a fizikailag erősebb elnyomja a fizikailag gyengébbet. Az egyiptomiakat elnyomták a perzsák; a finneket elnyomták az oroszok.

Arra is van példa a történelemben, hogy a műveltséggel járó elfinomodás annyira elgyengített nagy és hatalmas népeket, hogy a durvabb és fizikailag erősebb fajok támadásának nem tudtak ellenállani. A hatalmas és művelt Róma a germán törzsek csapásai alatt omlott össze.

Viszont arra is van példa, hogy a népszabadság elnyomói pl. a görög tirannusok a műveltséget virágzó fokra emelték.

Tehát ily értelemben sem lehet elfogadni tételképpen felállított közmondásunkat. Hát mi értelme van akkor ennek a közmondásnak? S mi értelme van annak, hogy en ilyen intelligens közönség előtt megis mertem vállalkozni ezen tétel bizonyítására? Megmondom.

III. A szabadság fogalmat legjobban megismerhetjük akkor, ha szembe állítjuk vele az ellentétét, a szolgaságot, a rabságot, S

igy alakítjuk a kérdést: melyik az a szolgaság, melyik az a rabság, a mely legméltatlanabb az emberhez?

Legméltatlanabb az emberhez az a rabság, mely lekötí egészen a fizikai élethez s nem engedi a szellemi élet régiójába emelkedni.

Az a rabság, mely az ember szellemi erőit fogva tartja s fejlődni, érvényesülni nem hagyja.

Az a rabság, mely az ember önértetét s méltóságát legjobban lealázza, melyet nem külső erőszak, hanem a saját szellemi gyengesége okoz.

Rab madár, fogoly oroszlan, leigazott nép külső segítséggel kiszabadulhat. Szellemi szolgaságban élő embernek a szabadságot csak a saját szellemi ereje: öntudatos gondolkozása, nemes érzése és bator cselekvése vagyis gondolkozásának, érzésének, cselekvésének fegyelmézettsége szerezheti meg.

Szellemi szolgaságban tartja az embert a tudatlanság. A tudatlan ember nem ismeri körülötte levő természet törvényeit, az emberi társadalom s emberi szellem fejlődési fokozatait; nem tudja, hol a helye, mi a rendeltetése minden teremtménynek; nem tud világosan és biztosan tájékozódni az emberi dolgok között; jogok, köteleességek és a társadalmi életet irányító eszmék körében; nincs fegyelmézet gondolkozása, mely az igazság megismerésére vezetne; s nem tud biztosan tájékozódni a jó és rossz között, mert életének megállapított vezérelvei ni-

VÁRMEGYEI ÉLET.

A legtöbb adótfizető törvényhatósági bizottsági tagok 1912. évi névjegyzékét a vármegye igazolóválasztmánya megállapítván az alispán a névjegyzékét a vármegye székházának kiadóhivatalában közszemlére kitette, hol az folyó hó 24-ig bezárólag betekinthező. A névjegyzék ellen 15 nap alatt az állandó bírálválasztmányhoz címzendő, s az alispánhoz benyújtandó felelőbeszék van helye.

Durvaságról.

Meg vagyok leczkéztetve. Valószínűleg valami jó öreg nyugdíjas professzor bácsinak a nekirugaszkodása. Egyszerűen csak nevetnék a főmedvény felett s nem reflektálnék, ha nem tudnám, hogy a mi szeretett vidéki olvasóinkat czivakodásunk mutatja leginkább.

Hogy haragszik a „Panaszok” című cik- kem miatt az én zsurnaliszta kollégám (azért tüntetem ki e megszólítással, hátha talán megbékü). S miért? Mert jelzett cikkemben oly stilszerűen felöltöttem a bizottságokból kibukott nemes férfiakat. Láttak önök egy ruhadarabbal tépelődő mérges kutyát. Milyen dühös arra a mitsem ártó ruhadarabra. Ronggyá tépi, morog neki, vicsor- gatja a fogát, csak úgy tajtékzik a dühtől a szája. Hát nem neveltséges? Épen ilyen neveltséges, hogy abból a stilszerű öltözék- nek is a „tréfás feleből” kitépnek egy darabot, aztán ne hadd magyar, az ronggyá lesz tépve, mindenféle durva kifejezések — jelzők kíséretében.

De mért nem foglalkozik az érdemes pub-

csenek. Igaza van a görög böcsnek, mikor azt mondja az ilyen tudatlanságról, hogy az igen nagy baj.

A tudatlan ember képzelet-világban él a látszatot valóságnak tartja; s így csupa tévedés az egész kezdetleges szellemi élete, még ha van is. A természet erői és élete körül teljesen tájékozatlan. A szemébe ötlő tűnemenyeket cselekvő egyéneknek tulajdo- nitja. A villámról azt mondja, hogy az Isten a nyilával lövöldözi az embert. A szivár- ványról azt hiszi és mondja, hogy az olyan csatorna, melyen az Isten vizet szí fel a felhőbe. És ha mi, művelt életet élő emberek, ma már ilyen mithikusan nem beszélünk és gondolkozunk és a babonák temérdek serege mind inkább az erők sötétjébe s a hegyek rejtekeibe vonul vissza a világosság elől: azért mégis hallunk néha olyan időjós- lást, melyben az ok és okozat között semmi összefüggés nincs (veres az ég alja, szél lesz); azért mégis egyszer tréfásan, máskor komo- lyan jelentőséget tulajdonítunk az álomnak: azért mégis megtörténik, hogy kuruzslókat látogató iskolázott emberekről olvasunk; hogy tanult, sőt tudós emberek szellemidé- zéssel foglalkoznak; még mindig sok, igen sok szokásunk, divatunk van, mely ellen- sége a czélszerűségnek és különösen a hygieniának; még mindig kegyeletstértésnek tartják az emberek, ha egyik-másik hagyo- mányról, poétikus színeiből kivetkezettve, kri- tikus történelmi szemüvegen nézve, beszélünk.

Hagymányokon, a hagyományok tiszteletén s a hozzájuk való kegyeletes ra-

lezista ur a cikk többi komoly részével, a hol a szintiszta igazság van hangoztatva! Neki megy a nagyevű (nehogy komolyan vegye valaki) vezérferfiura tett tréfás meg- jegyzésnek. A mi különben is csak egy fel- tevés, hogy a kiváló egyén tulbuzgóságában az ülésekről való örvendés elmaradását a tényleg letező orvosi-bizonyítvánnyal, ha ki nem bukik, hát igazolta volna. Hol van itt a valótlanság?

Miért kell itt az igazmondás erkölcsi tör- venyeinek védelmére kelni. Különbösen is az erkölcsi törvényeknek a leczkéztető cikkben használt durva kifejezésekkel való védelme- zése, eszembe juttatja az inquisitort, mikor a felebaráti szeretet szent nevében undorító halálos kínzásokat vittek véghez.

Hát a milyen nagyon fájdalmas lehetett az, éppen olyan neveltséges az ilyen maga- sabb czelt szolgálni látszó leczkéztető ki- rohanás.

Egy szelid intellemmel azonban én is szolgállok. Ne tolják fel magokat erkölcsi leczkéztetőkné azok, kik a becsületszó meg- szegésére akarták birni a hiszekenynek velt embereket.

Kroki.

HIREK.

— **Uj egyetemi tanár.** A közoktatás- ügyi miniszter Reinbold Béla dr. kolozsvári egyetemi adjunktus és magántanárnak az egyetemi nyilvános rendkívüli tanári címet adományozta.

— **Oltáregyesületi estély.** A közóhaj- nak engedve az Oltáregyesület előképes estélyét a teljes műsorrall ma, vasárnap megismétli és pedig fel helyárrakkal. Az elő- adás kezdete este 8 órakor.

gaszkodáson épült fel a jelen intézményeivel, jogrendszerével, világnézetével egyetemben. A hagyományok a látható világ keletkezésén kezdve végig vonulnak és uralkodnak egyéni és társadalmi, politikai és gazdasági életün- kön és egész gondolkodásunkon. A hagyo- mányok tiszteletében neveljük gyermekeinket; s forradalmi lépésnek szoktuk tartani, ha arról az ösvegyről, melyet az ősök jónak találtak s követtek, letérünk.

A hagyomány valóban drága kincs, mely- nek ragyogásában az emberi szellem fejlő- dése, története, isteni tartalma tükröződik. De — ha szabad így kifejezni magamat — nem lehet ólomdarabnak tekinteni, mely arra volna hivatva, hogy a gondolat magasra emelkedését akadályozza. Régi fundamen- tumra, ha erős, biztosan lehet építeni; de ebből nem következhetik, hogy azt az új épületet nem szabad az ősi építkezéstől elterelőleg a fejlettebb izlés és czélszerűség újabb s tökéletesebb eszközeivel felszerelni. Igen poétikus dolog volt pl. az új vármegyeház építésekor a régi épület egy falát az új palotába foglalni, hogy a régi falakból épen azok, melyek talán még a vándor patrióták hazafias és bölcs szavait hallották, intelműl és szent kötelességkepen maradjanak az utó- dokra. De az is bizonyos, hogy e fal megha- gyása nélkül e palotát czélszerűbben, megfele- lőbb környezetben, impozánsabbul lehetett volna elhelyezni.

Tiszteletben kell tartani a hagyományokat, tiszteletükre kell nevelni az új nemzedéket; gyönyörködni és okulni kell rajtuk, mint az

— **„Postai rendetlenségek”** című la- punk 86 számában megjelent közleményre a kolozsvári m. kir. posta- és táviradaigazgató- ság kitűnő igazgatója Deryei, a következő levelet intézte lapunkhoz:

41190—911. szám.

A „Közérdek” tekintetes szerkesztőségének

Nagyenyed.

Lapjának folyó évi október 26-án megje- lent 86. számában „Postai rendetlenségek” cz. alatt közletett felszólalására értesitem, hogy a vizsgálatot konkrét adatok hiányában nem ejthettem meg s az állítólagos rendet- lenségek okát, valamint a mulasztó közeg kiletét meg nem állapíthatom. A felszólalás közletétele folytán azonban a hivatali vezetője saját hatáskörében eljárva a panaszt általa- nosságban vizsgálat tárgyává tette s miután bizonyos irányban az intézkedés szükségét tényleg fennforogni látta, azt nyomban telje- sítette is, úgy, hogy a panaszok okai meg- szünteknek tekinthetők.

Amennyiben a tett intézkedések dacára mégis merülnének fel panaszra okul szol- gáló mulasztások s a szükséges adatok ide- jebentudomásomra jutnak, a legerélyeseb- ben fogok azok elkövetesei ellen eljárni.

Kolozsvár, 1911. november 6-án.

Deryei.

— **A nagyenyedi m. kir. pénzügy igazgatóságnal** Bereczky Miksa pénzügy- igazgató az üresedésben levő hivatali szolgál- állás egyikére Happ Béla nagyenyedi m. kir. fegyőrt, a másikra Daczó Ferencz tordai m. kir. adóhivatali kiegészítő szolgát nevezte ki.

— **Megszűnt forgalmi akadály.** A marosiudas—besztercezi vonalon, a kis- sármási földgáz-robbanásnál több napon at forgalom akadály volt. A vonalat helyre- állították és a forgalom f. hó 10-etől kezdve újból zavartalan.

emberi szellem fejlődésének egy-egy mozza- natán. De ragaszkodni hozzájuk, életelvéül elfogadni csak akkor lehet, ha a fejlődés feltételei meg vannak bennük. A tradíció értéket nem szabad oda súlyosítani, hogy mint előítélet a gondolkodásban és cse- lekvesben való energia-hiánynak s az előre törekvő lelkesedés hiányának szines takaróul szolgáljon.

2. Igen, az előítélet az a szörnyeteg, mely- ről Shakespeare mondja, hogy elnyel min- den gondolkodást.

Az előítélet, mint latin (praeiudicium) és magyar neve mutatja, olyan kijelentés, mely előre, a dolog vizsgálata nélkül mond ité- letet. Olyan zsarnok természetű idők marad- ványa, midőn a vádlottat kihallgatás és rábizonyítás nélkül, sokszor tehát minden eifogadható ok nélkül elítelték. Sok ilyen zsarnokilag uralkodó, magának feltétlen en- gedelmességet követelő előítélettel talál- kozunk a multban és a jelenben. Egy okkal, ok nélkül tekintélyes ember, a kinek talán az érdeke vagy elfogultsága sugallotta, kimond valamely szentenciát, s a többi ember gondolkodás nélkül utána mondja, sokszor nagy kárára az igazságnak és ezernyi ezer embernek. Csak éppen mutatványai említek meg egy-kettőt, amint éppen eszembe jutnak.

„Jöhet-e valami jó Názáret- ből?” szokták mondani a farizeusok. Pedig jött! A legjobb és a legbölcsebb ember, ki a világtörténelem legnevezetesebb alkotását teremtette meg: a kereszténységet.

— **Római nagy faragott köveket** ásott ki Tordán a Várhegy tövében levő udvara rendezése alkalmával ifj. Molnár Sándor. Egyik feltűnően nagy kő több darabra törött. A töredékeken kép részletek látszottak, azért azokat gondosan egybegyűjtve a Teglás István tordai gyűjteményébe vitték. A töredékek nagy részét sikerült Teglásnak egybeállítani és látható, hogy az egy oly római dombormű, mely halott-tor bemutatását tünteti fel. Latszik rajta az aldozó asztal, a kis oltár és a torban részt vevő hat családtag.

— **Öngyilkos aggastyán.** Oláhtordos községben öngyilkos lett egy Urrián György nevű 78 éves öreg ember. A szegény öreg embert nagyon elkésérítette a folytonos szenvedés, meg az a tudat, hogy csak terhére van családjának. Hegyes zsebkesével a gyomrát felmezsztette. Haldokolva találtak rá hozzátartozói. A szerencsétlen öreg ember borzasztó kínok között még az nap meghalt.

— **Rákosi Viktor díszpolgársága** Hajdunánáson nem csak a felnőttek olvasóknak öröm, hanem a gyerekeknek is, a kinek ő egyik legkedesebb írója. Meg is ünnepeleék a hajdunánási gyerekek s most ő maga mondja el azt az ünneplést Sebők Zsigmond és Benedek Elek képi gyermeklapja, a Jó Pajtás november 5-i számában, közölve az ünneplő gyerekesőrt képét is. Ugyan e számba még Benedek Elek írt verset, Szemere György elbeszélést, Sebők Zsigmond folytatja Dörmögő Dömötör sport kalandjait. Kaszap Rózsika halottak napjáról mond kedves történetet, Moldovan Bela ügyes képet rajzolt Folytatódik a Kis diákok levelei rovat, Zsigbaasi mulatságos meséje a szultán személyéről. Benedek Elek regényének folytatása, a rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám tartalmát.

A Jó Pajtás előfizetési ára: negyedévre 2 K 50 fill., félévre 5 kor., egész évre 10 kor. Az előfizetési pénzek a kiadókra küldendőek, Franklin Társulat, Budapest, IV., Egyetem-tér 4.

KÖZGAZDASÁG.

Burgonya termelés.

Az idei rendkívüli szárazság, a mely Magyarország legnagyobb részében olyan

„A tekintélyek kora lejárt“ mondogatja egy-egy fiatal orias, mikor előtte a tudomány tekintélyeire hivatkoznak. Általában több egy évtizeddel, hogy ilyen fiatal orias röpiratban, talán éppen erre a mondásra hivatkozva bizonyította, hogy Bethlen Gabor nem jól alapította meg kollegiumát. Valószínűleg mert nem tőle kért jogi tanácsot hozzá. Ezek a fiatal oriasok a reformáció azon elveiből, hogy a biblia a keresztény vallás egyetlen tekintélye, a maguk értelmű szegényeségnek rongyaira akarnak hímeket varrni s tudatlanságuk-születte elbizakodottságukban, mikor ervekkel bizonyítani nem tudnak, nagy hangon kiabálják: Nincs tekintély, a tekintélyek kora lejárt.

Ilyen veszedelmes elöttelet, melyet neha meggondolatlan emberek a köznyelvének es dologtalan ifju mentegetésére mondának: „Fiatalság, boldogság, hadu forrja ki magat!“ A hasonlat a borról van véve, de éppen nem találo. A bor forrás közben kiveti magából azt, ami értéketlen, karos, tisztátalan. Az ifju pedig az állítólagos forrás közben elvesztette azt, a mi életének lelkét, színt, tartalmát ad: a lelkesedést, munkakedvet es munkaerőt, a szép es nem s után való törekvést. S lesz belőle előkelő nyugalmat fitymálo czinikus; kedvetlen, erőtlen, tehetetlen életunt, a kiknek szomorú sorsával tele vannak hárlapjaink.

(Folytatjuk.)

mervü volt, hogy május közepétől szeptember elejéig egy szem eső sem esett, nemcsak a kukorica termésére, de a burgonya termésére is nagyon kedvezőtlen hatással volt. Különösen homok talajokon alig kapta meg a gazda az elvetett magot, s jó termésről beszélhet az, a ki 30—40 mazsa burgonyát szedett ki talajából.

Ilyen körülmények között azután egészen meg voltam lepelve, a mikor a Dunán túl egyik nagy gazdaságban járva, saját szememmel győződtem meg, hogy 150 hold burgonya termés 15000 q burgonyát adott, vagyis átlagosan 100 q-at kat. holdanként. Olyan rekord termés ez, a mely becslételei vannak a legkedvezőbb időjárás mellett akarmelyik gazdaságnak is. Kerdezősködtem mi oka lehet e nagy termésnek, s hogy olyan mervü volt-e ott a szárazság, mint az ország többi részében. Azt a választ kaptam, hogy először is a szárazság nem volt kisebb mint egyebütt, mert május közepétől szeptember elejéig nem volt eső, másodsor, hogy egy Omihl nevü burgonyát termesztettek, a mely rendkívül jó termő; 22% keményítőt tartalmaz, a miről szinten saját magam győződtem meg. Harmadsor pedig hogy kat. holdanként 2 q káli-szuperfoszfátot alkalmaznak es őszi szántás után talajukat azonnal tömörítik.

A nagy termésnek tehát ezek az okai, a melyek közül legfontosabbnak a káli-szuperfoszfát alkalmazását tartom, mert mincs növény, a mely a talajból olyan sok káli-t vonna ki mint a burgonya, s így nagyon természetes, hogyha foszforsav es káli-szükségteit ilyen módon fedezzük, akkor nagy terméseket is fog adni. Miután pedig nálunk Magyarországon a 60 q-as termést nagyon jó termésnek tartják, kétségtelen, hogy egyrészt a káli-szuperfoszfát alkalmazása, másrészt a talaj tömörítése, miáltal a nedvesség elpárologását akadályozzuk, harmadszor pedig a jó talaj burgonya termelése olyan tényezők, a melyek 4)—50 q-va is fokozhatják a termés nagyságát.

Nem szabad tehát közönyösen nézni azt, hogy elvetett burgonyának csak 20—30 q-as terméseket adjon, hanem reszint jó talaj burgonya termelésevel, reszint a talaj helyes megművelésével es tömörítésével, reszint megfelelő műtrágyák alkalmazásával oda kell törekedni, hogy az eddigmel kétszerte, háromszorta nagyobb terméseket erjünk el.

K. B.

9203—1911. v. hto. szám.

Arverési hirdetemény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbíróságnak 1911. évi V. 280. számú végzése következtében dr. Müller Zoltán ügyvéd által képviselt a Tóvisi Takarékpénztár Reszvenytársaság javára 500 kor. s jár. erejéig 1911. évi július hó 14-en fogantatosított kielégítési végrehajtás után le- és felülfoglalt és 2850 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: hazi butorok stb. nyilvános árveresen eladottnak.

Mely árverésnek a nagyenyedi kir. járásbíróság 1911. évi V. 280. sz. végzése folytán 500 korona tőkekövetelés, ennek 1910. évi november hó 11. napjától járó 6% kamatai, 1/2% váltódj es eddig összesen bíróság már megállapított költségek erejéig Nagyenyeden az előjáróság hazánál leendő megtartására 1911. évi november hó 20-ik napjának délelőtti 9 óra határidőül kituzatik es ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. es 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén a besáron alul is el fognak adadni.

Amennyiben az elővvezendő ingóságokat mások is

le- és felülfoglaltattak es azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagyenyeden, 1911. évi október 25. napján.

Gajzágó Simon,
kir. bír. végrehajtó.

307 1—1

13 1—1911. vegreh. szám.

Arverési hirdetemény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbíróságnak 1911. évi V. 395. számú végzése következtében Dr. Müller Jenő ügyvéd által képviselt Nagyapoldi Takarékpénztár Reszvenytárs. javára Szűcs Elemér es neje ellen 840 kor. s jár. erejéig 1911. évi július hó 22-en fogantatosított kielégítési végrehajtás után lefoglalt es 1330 oronára becsült következő ingóságok, u. m. 1 zongora es hazibutorok stb. nyilvános árveresen eladottnak.

Mely árverésnek a nagyenyedi kir. járásbíróság 1911. évi V. 395. sz. végzése folytán 840 kor. tőkekövetelés, ennek 1907. év április hó 1. napjától járó 8% kamatai, 1/2% ad százalékos váltódj es eddig összesen bíróság már megállapított költségek erejéig, Nagyenyeden az alperesek lakásán leendő megtartására 1911. évi november hó 20-ik napjának délutáni 2 óra határidőül kituzatik es ahhoz a venni szándékozók ezen el oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. LX. törvényezikk 107. es 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén besáron alul is el fognak adadni.

Amennyiben az elővvezendő ingóságokat mások is le- es felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Nagyenyeden, 1911. évi október hó 29. napján.

Gajzágó Simon,
kir. jbir. végrehajtó.

309 1—1

Okl. óvónő

gyermekekhez, nevelőnőnek
ajánlkozik.

Czím a kiadóban.

308 1—1

Tűzifának a felvágatását

villamosmotor gépfűrészszel, es hasogatását elvállalja

ROTHE ERNŐ,

Előjegyzéseket elfogad Dr. Odor Bela gyógy-szerész. 310 1—6

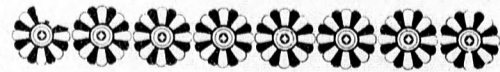
Intelligens fiatalember

irodai teendőket

otthon elvégezne.

Czím a kiadóban.

311 1—1

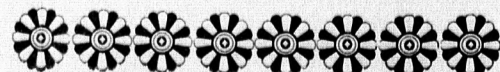
TÖBB PÉNZE

akkor lesz, ha nélkülözhetetlen, olcsó es

tartós szőttesárukat

nagyenyedi szővőgyárból

Árjegyzék ingyen küldetk.

Szőlőoltvány.

Őszi ültetésekre legalkalmasabb 60.000 darab kétéves gyökeres remekszép oltvány 1000 darabonként 260 koronaért beszerezhető.

Ezenkívül 100.000 drb. gyökeres zöldsévoztvány is kapható.

BREITER MÓR,

az „Erzsébet” szőlőoltvány-telep tulajdonosánál
Balázsfalván. 299 2-6

Rákóczi-utca 75. számú ház

ELADÓ.

Értekezhetni lehet Dr. Elekes Károly ügyvéd úrnál. 206 2-

TÜZIFA FÜRESZELÉST

olcsón vállal

Hegy János Nagyenyed.

Telefon-szám 67.

280 8-

Legjobb ajándék

a tartós és olcsó hazai szőttésáru Arjegyzéket ingyen s bármintve küld Lingner György szövögyára Nagyenyed

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönségnek b. tudtára adni, hogy az őszi és téli idényre, „Saisonra” megérkeztek az összes újdonságaim; u. m. nagy választék női és leányka kabátokban, kész férfi, fiu és gyermekruhákban, nagy választék hazai gyártmányu női, férfi és gyermek cipőkben, — továbbá kalap, fenéruemő, boak és egyéb szörme árukban, nagy választék bel- és külföldi szövetekben.

Saját szabóműhely!

A nagyérdemű közönség további nagybecsű pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Berkovics Béla

női, férfi divat és uri szabó üzlete
NAGYENYED, Főter 3

28 19-

Szolid és pontos kiszolgálás!

MENDEL SÖRFŐZŐDE ÉS KERESKEDELMI R.-T.

TORDA.

Alsófehérmegyei raktárak:

Nagyenyedi főraktár

házi kezelésben

Wohner Rudolfnál Szentkirály-u.

Gyulafehérvár:

Weill Bélánál.

Tövisen:

Nemayer Mihálynál.

Balázsfalván:

Dániel Ferencznél.

Ajánlja a Magyar Védő Egyesület által és a temesvári nemzetközi kiállításon legnagyobb díjjal, a „Grand prix“-vel kitüntetett

tordai Korona-sörét.

Továbbá bajor módra gyártott sötét

MALÁTA (Bock)

és nehéz világos

dupla márcziusi söreit.

Figyelem!

Csak akkor kap eredeti

tordai Korona-sört,

ha a cég vignettája az üvegen rajta van!

104 1-

Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár R.-T.

Az Osztrák-Magyar Bank mellékhelye.

Részvénytőke

600.000

korona.

Az intézet hivatalos órái
hétköznapiokon:

délelőtt 9—12 óráig,
délután 3—4 óráig.

Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzintézetek részvényeire.

Vásárol és elad értékpapírokat.

Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett.

Idegen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.

Váltókat az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltételek mellett számítoi le.

Állandó betétet a legkedvezőbb kamattal mellett fogad el.

Tartalékalap

400.000

korona.

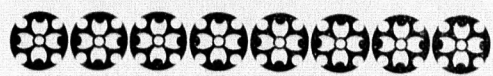
Üzletfeleink részére

telefon bevezetve

14. szám alatt.

Egy jó karban lévő
ebédlőszoba-berendezés
eladó.

Értekezhetni Balint Jánosnál. 306 1--

Méltóságos Br. Kemény Árpád
uradalmi

borainak elárúsítása

CIRNER J. JÓZSEF

fűszer és esemege kereskedésében

NAGYENYED

Telefon 53. 303 2-- Telefon 53

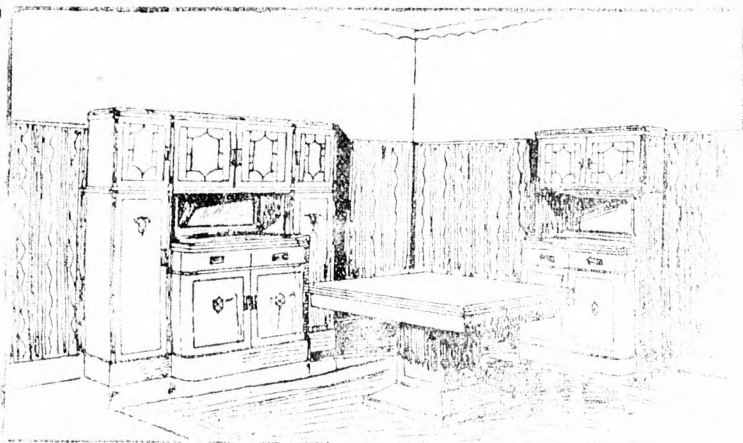
BUTOR-

RAKTAR.

**KUNSGH
ANTAL**

építész- és bútorsztalos
NAGYENYED,

Szentkirály-utca, a vármegyház és a kórház között.

Elvállal mindennemű épületmunkákat. Készít és raktáron tart nagy választékban saját műhelyében készült teljes lakásberendezéseket minden stílusban a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, saját tervei vagy adott tervek szerint. A műhelyében készült munkákért a legmesszebbmenő jótállást vállalja. Nagy választék vas- és rézbutorokban, ugyancsak mindennemű kárpított butorokban.

Óh jaj!

Megfojt ez az átkozott köhögés.

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatásúak

Egger

mellpasztillái,

az étvagyat nem rontják s kitünő ízűek.

Doboza 1 kor. és 2 kor.

Próba-doboz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:

„Nádor“ gyógyszer-tár

Budapest, VI., Váci körút 77.

Nagyenyeden kapható: U. Kovács József örökösai gyógyszer-tárban és Dr. Odor Béla gyógyszer-tárban.

Éljen!

Egger mellpasztillája csakhamar meggyógyított

**KOBRÁK
CZIPŐK**
a legjobbak.
KAPHATÓK
Nagyenyeden és vidéke részére kizárólag a Nagyenyedi Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetnél.
153 14-24

Alsócsórán mintegy 140 sertésnek való

tölgymakkoltatás

KIADÓ

Farkas György ispánnal.
305 1-1

LAPP HENRIK főle
MÉLYFŰRÁŠOK
magyar részvénytársaság
BUDAPESTEN

Iroda: Gyár:
V. Bóthory-utca 3. / X. Kőbányai út 4/k
Telefon: 114-16 (interurban) Telefon: 157-72

ELVÁLLAL
MINDENMÉŰ FŰRÁŠOKAT
a legnagyobb mélységig minden célra

Gyárt és javít
**MÉLYFŰRÁŠI GÉPEKET, SZERSZAMOKAT
ÉS ESZKÖZÖKET.**
Legjobb referenciák!

KÖHÖGÉS

rekedtség és hurut ellen nincs jobb a **RÉTHY-féle pemetefü-cukorkáknál!**
Vásárlásuknál azonban vigyázzunk és határozottan **RÉTHY-féle** kerjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.
Az eredetinek minden egyes darabján rajta van a **RÉTHY** név. 272 1-6
1 doboz ára 60 fillér. Mindenütt kapható.

Friss töltésű bor- és gyógyvizekből következő választékot nyújtja

WINKLER JÁNOS kereskedése Nagyenyeden:

Baross, Bodoki „Matild“, Bodoki „Salus“, Borszéki, Előpataki, Málnási borviz, Málnási „Mária“, Margit, Parádi arzén, Répáti, Salvator, Siculia és Sztojkaik hazai források, továbbá: Carlsbadi, Giesshübli, Gleichbergi, Levico, Marienbadi, Roncegno és Selters külföldi és végül: Ferencz József, Horgony és Igmándi hazai keserűvizek.